

Nr 170.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lönereglering för nomadlärare m. m.; given Stockholms slott den 18 februari 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg följande:

Under punkten 164 i 1938 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition angående lönereglering för nomadlärarna m. m., som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1938/39 till Nomadskolor: Avlöningar ett förslagsanslag av 125,000 kronor.

Vid anmälan i propositionen nr 270/1937 av frågan om lönereglering för folk- och småskollärare erinrade jag, att nomadlärarnas löner blivit satta i viss relation till folk- och småskollärarkårens avlöningsförmåner,

och förklarade mig förutsätta, att jämväl nomadlärarnas löneförmåner skulle anpassas efter den löneställning, folk- och småskollärarna erhöle efter genomförandet av den av mig i oförmälda proposition föreslagna löneregleringen. Som bekant biföll riksdagen sedermera i huvudsak sistnämnda löneregleringsförslag.

Sedan Kungl. Maj:t den 30 juni 1937 anbefallt skolöverstyrelsen att — med beaktande av vad jag sålunda enligt propositionen nr 270 anfört — utarbeta förslag till lönereglering för nomadlärare, har överstyrelsen med skrivelse den 12 november 1937 överlämnat sådant förslag. Utlåtanden hava avgivits av statskontoret den 23 december 1937 och av undervisningsväsendets lönenämnd den 22 januari 1938.

Med den sålunda föreliggande löneregleringsfrågan sammanhänger en framställning rörande vidtagande av vissa ändringar i nomadskolestadgan, som år 1929 gjordes av nomadlärarinnan Sara Nutti och som i detta sammanhang bör upptagas till behandling, i den mån den har samband med löneregleringsfrågan och bör underställas riksdagen, nämligen i vad angår inrättande av ordinarie nomadlärartjänster.

1. Gällande bestämmelser.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1919 tillsattes en kommitté med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ett definitivt ordnande av den nomadiserande lappbefolkningens skolfråga. Det av kommittén den 31 maj 1923 i ämnet avgivna förslaget har legat till grund för den nuvarande nomadskoleorganisationen, beträffande vilken gäller Kungl. Maj:ts stadga nr 511/1925 angående nomadundervisningen i riket. Riktlinjerna för undervisningens anordning underställdes 1925 års riksdag (åttonde huvudtiteln, sid. 374 ff., riksdagens skrivelse nr 8 A, sid. 84 ff.).

Enligt nämnda stadga skola barn av nomadlappar undervisas i för dem särskilt avsedda skolor, kallade nomadskolor. Nomadskola innefattar visteskola och byskola.

I *visteskola* meddelas den grundläggande undervisningen. Sådant skola är avsedd att till väsentlig del vara i verksamhet under nomadlapparnas uppehåll i fjälltrakterna och skall i allmänhet vara förlagd till eller i närheten av nomadlapparnas visten samt, där så erfordras, åtfölja nomadlapparna under deras flyttningar.

I *byskola* fullföljes och avslutas undervisningen. Sådant skola skall, där ej särskilda förhållanden påkalla avvikelser, vara i verksamhet under nomadlapparnas vinteruppehåll i skogslandet samt vara förlagd å viss plats, så belägen, att nomadlapparnas barn under nämnda tid lämpligen kunna dit samlas för att erhålla undervisning.

Visteskolor och byskolor inrättas till det antal, som bestämmes av

Kungl. Maj:t. Förläggning av nomadskola bestämmes av vederbörande domkapitel.

Den årliga lärotiden för varje lärjungeavdelning i nomadskola utgör minst $17\frac{2}{7}$ veckor. Där förhållandena det medgiva, kan vid såväl visteskola som byskola den årliga lärotiden för varje lärjungeavdelning utsträckas till högst $34\frac{4}{7}$ veckor.

Lästiden vid byskolorna i Arjeplogs, Västerbottens och Jämtlands nomadskoldistrikt omfatta $34\frac{4}{7}$ veckor, under det att byskolorna i de 5 övriga nomadskoldistrikten (Karesuando, Vittangi, Jukkasjärvi, Gällivare och Jokkmokk) endast hava $19\frac{3}{7}$ veckors lästid. Vid visteskolorna är undervisningen fördelad på en sommarkurs och en vinterkurs om tillsammans $34\frac{4}{7}$ veckor. I alla distrikt utom Jämtlands är sommarkursen förlagd till eller i närheten av lapparnas visten i fjällen, vinterkursen till någon central plats inom lapparnas vinterbetesmarker. Inom Jämtlands distrikt har genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 november 1935 sommarvisteskolorna upphört, och de lägre klassernas undervisning förlagts helt och hållet till visteskolor av samma typ som byskolorna och med $34\frac{4}{7}$ veckors lästid.

Lärare vid nomadskola anställs antingen tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägningstid eller på viss tid. Då lärare anställs på viss tid, kan anställningen avse högst ett läsår. Antalet lärare vid vederbörande nomadskola bestämmes av vederbörande domkapitel. För behörighet till nomadlärartjänst fordras att hava avlagt examen vid något av statens folk- eller småskoleseminarier eller att efter i annan ordning vunnen behörighet vid tidpunkten för nomadskolestadgans tillkomst hava innehaft anställning såsom lärare vid vandrande eller fast nomadskola. Nomadlärare är skyldig att årligen tjänstgöra åtta månader, beräknade utgöra $34\frac{4}{7}$ veckor, samt att genomsnittligt räknat för denna tid meddela undervisning 30 timmar i veckan. Nomadlärare är skyldig att underkasta sig de förflyttningar eller andra åtgärder, som nomadskolinspektören med behörigt hänsynstagande till lärarnas personliga förhållanden för tjänstgöringsskyldighetens utnyttjande kan påyrka. Lärare är sålunda skyldig att efter behov tjänstgöra i visteskola eller byskola samt å den lokal eller ort, som i anseende till lapparnas flyttningar och förhållanden i övrigt är mest lämplig, som ock att meddela den särskilda undervisning för nomadskolans barn, inspektören kan föreskriva. I den mån tjänstgöringstiden icke härigenom utfylles, är lärare, om nomadskolinspektören så påfordrar, pliktig att undervisa vid särskilt anordnad fortbildningskurs för nomadlärare, att biträda vid undervisningen vid vissa kurser och föreläsningar för lappallmogen, att meddela förberedande undervisning åt lappar för inträde i seminarium, att till undervisning mottaga andra skolpliktiga barn än nomadskolans och särskilt sådana, som bo avlägset

från skola, samt att tjänstgöra som föreståndare för skolhushåll vid nomadskola.

Beträffande *avlöningsförmånerna* för nomadlärare gälla följande bestämmelser:

Nomadlärare, som är anställd tills vidare, äger att i kontant avlöning uppbära årlig grundlön med följande belopp, nämligen

a) manlig lärare, som avlagt folkskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, 2,100 kronor,

b) kvinnlig motsvarande lärare 1,900 kronor,

c) manlig lärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, 1,400 kronor,

d) kvinnlig motsvarande lärare, 1,200 kronor.

Till grundlönen kunna efter respektive fem, tio och femton års tjänstgöring komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor för lärare, som avses under a), 200 kronor för lärare, som avses under b) och 150 kronor för lärare, som avses under c) och d).

Nomadlärare, som är anställd på viss tid eller som vikarie, äger uppbära årligt arvode med följande belopp i de förutnämnda grupperna, nämligen respektive 1,700 kronor, 1,500 kronor, 1,200 kronor och 1,000 kronor. Sistnämnda arvode uppbäres jämväl av person, som — då behörig person icke funnits att tillgå — anställts såsom lärare på viss tid eller som vikarie utan att äga stadgad behörighet.

Till de angivna löneförmånerna komma dels särskilt årligt lönetillägg, som för manlig eller kvinnlig lärare, vilken är anställd tills vidare och avlagt folkskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, utgör 500 kronor och för annan lärare 400 kronor, dels ock fri bostad och bränsle eller ersättning därför. I sistnämnda hänseende äger vad därutinnan är stadgat beträffande lärare vid folk- och småskolor motsvarande tillämpning. Under den tid, lärares undervisning är förlagd till eller i närheten av lapparnas visten, skall dessutom vid behov sådan efter förhållandena vid vistet lämpad bostad, som av nomadskolinspektören godkännes, beredas läraren.

Angående avlöningsförmåner under tjänstledighet samt uppflyttning i högre lönegrad gäller i tillämpliga delar vad härutinnan före den 1 januari 1938 var stadgat beträffande lärare vid folk- och småskolor. Vid avdrag på tjänstledig lärares avlöning skall det särskilda lönetillägget inräknas i begynnelseavlöningen.

Avlöning till nomadlärare med anställning tills vidare utgår efter kalenderår samt till nomadlärare med anställning på viss tid och till vikarierande nomadlärare efter läsår. Lönen tillställes lärare kvartalsvis under mars, juni, september och december.

För verkliga utgifter för resor i tjänsten åtnjuter lärare skälig ersättning, dock med tillhoppa högst 150 kronor för år.

I fråga om skyldighet att avgå från tjänsten samt om rätt till tjänste- och familjepension gäller reglementet för statens pensionsanstalt.

Utöver berörda löneförmåner utgår provisorisk avlösningsförbättring till nomadlärarna enligt kungörelsen nr 242/1929 med belopp, växlande mellan 150 kronor och 288 kronor för nomadlärare, som är anställd tills vidare, och mellan 110 kronor och 204 kronor för nomadlärare, som är anställd på viss tid eller som vikarie. Särskilda bestämmelser angående dyrtidstillägg till nomadlärare äro icke meddelade. Enligt vad från skolöverstyrelsen under hand upplysts, hava emellertid bestämmelserna angående dyrtidstillägg åt folk- och småskollärare tolkats så, att jämväl nomadlärarna tillerkänts dyrtidstillägg enligt de grunder, som gälla för befattningshavare vid oreglerade verk.

För varje byskola ävensom, där så erfordras, för visteskola skall nomadskolinspektören utse en *tillsyningsman*, som har att dels besörja löpande praktiska och ekonomiska angelägenheter, såsom lokalernas uppvärmning, belysning och renhållning, dels biträda i ärenden rörande inkvarteringen och vid tillsyn av till skolan hörande barn, dels ock i övrigt tillhandagå med upplysningar och hjälp i frågor, som röra skolan. Tillsyningsman må, efter överenskommelse med inspektören, åtnjuta ett arvode av högst 100 kronor för år räknat.

Förslagsanslaget till Nomadskolor: Avlöningar är i riksstaten för budgetåret 1937/38 uppfört med 87,500 kronor. Anslaget disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 547 ff.

2. Inrättande av ordinarie nomadlärartjänster.

I detta hänseende anförde 1919 års omförmälda kommitté, att kommittén icke ansett sig böra för nämnda lärare föreslå en fastare anställningsform med hänsyn till nomadskolans natur och de särskilda anspråk, denna skola ställde på lärarna. Det moment av otrygghet, som härigenom komme att vidlåda anställningen som nomadlärare, torde emellertid, yttrade kommittén, i viss mån motvägas av den högre avlöning, som nomadlärarna enligt kommitténs förslag i det hela skulle komma att åtnjuta. Kommitténs förslag i vad angår anställningsförhållandena och lönerna för nomadlärarna lämnades utan väsentligare erinran av Kungl. Maj:t och riksdagen.

I förutnämnda framställning av *nomadlärarinnan Sara Nutti* har föreslagits, att nomadskolans lärare i regel skulle beredas ordinarie anställning.

Av de över framställningen avgivna yttrandena inhämtas följande:

Förslaget tillstyrktes i princip av *nomadskolinspektören* samt av vederbörande *domkapitel* och *länsstyrelser*.

Skolöverstyrelsen anförde i utlåtande den 15 december 1933, att de skäl, vilka tidigare anförts som hinder mot beredande av ordinarie anställning åt nomadskolinspektören, hade i allt väsentligt varit desamma, som anförts mot ordinarie anställning åt nomadlärarna. Då dessa skäl emellertid icke ansetts tillräckligt bärande, i vad avsåge nomadskolinspektören, vilken enligt beslut av 1927 års riksdag skulle tillsättas antingen genom konstitutorial eller medelst förordnande på viss tid, funne överstyrelsen dem ej heller böra lägga hinder i vägen för beredande av ordinarie anställning åt flertalet nomadlärare, endast man därvid tillsåge å ena sidan, att antalet ordinarie lärare ej bleve så stort, att hinder uppstode för den inskränkning av lärarpersonalen, som kunde förändras av minskat barnantal eller lämplig omorganisation, samt å andra sidan att även de ordinarie lärarna kunde förflyttas till tjänstgöring vid en skola, där lärarens undervisning med hänsyn till föreliggande omständigheter ansåges bliva till största gagn. Överstyrelsen föreslog, att lärare vid nomadskola skulle anställas antingen såsom ordinarie eller ock såsom extra ordinarie för högst ett läsår, att antalet ordinarie lärare skulle bestämmas av Kungl. Maj:t, att vederbörande domkapitel skulle äga besluta i fråga om det antal extra ordinarie lärare, som därutöver prövades nödigt för undervisningens behöriga upprätthållande, att Kungl. Maj:ts medgivande till återbesättande med ordinarie innehavare av ledig ordinarie nomadlärartjänst skulle inhämtas, att i kungörelse om ledigförklarande av sådan tjänst skulle angivas, att tjänsten avsåge anställning vid nomadskoleväsendet i allmänhet samt varest tjänstgöringen vore avsedd att tills vidare fullgöras samt att nomadlärarens tjänstgöringstid skulle kunna utfyllas, förutom på sätt redan vore stadgat, genom att han efter nomadskolinspektörens anvisning verkställde insamling av för undervisningen nyttig materiel.

Statskontoret yttrade den 10 september 1935, att nomadskolinspektörsbefattningens uppförande på ordinarie stat förbands med skyldighet för innehavaren att låta sig förflyttas till annan befattning i statens tjänst, varvid i första rummet avsågs folkskolinspektörsbefattning eller annan befattning vid undervisningsväsendet och befattning vid överstyrelsen. Då några befattningar i statens tjänst utanför nomadskoleväsendet, till vilka nomadlärare lämpligen skulle kunna förflyttas, emellertid icke finnes och en till nomadskoleväsendet inskränkt förflyttningsskyldighet knappast kunde anses tillfyllest, vore statskontoret, som visserligen hölle före, att skäl talade för att nomadlärare erhöle en fastare anställning, av den uppfattningen, att utredning i förevarande avseende borde föregå nomadlärarens uppförande å ordinarie stat.

Med anledning härav anförde *skolöverstyrelsen* i utlåtande den 11 oktober 1935, att det med hänsyn till föreskrivna kompetensfordringar allenast finnes ett slag av statliga tjänster vid undervisningsväsendet, till vilka ordinarie lärare vid nomadskola skulle kunna förflyttas, nämligen till tjänster som övningsskollärare vid folk- och småskoleseminarierna. Men på grund av den särskilda lämplighet, som fordrades för arbetet vid dessa övningsskolor, syntes det överstyrelsen att en förflyttning till dylik tjänst från nomadskolläraryrke endast i undantagsfall skulle kunna ske, varför bestämmelse om tvångsförflyttning till dessa tjänster icke borde ifrågakomma. Av nomadskolinspektörens yttrande i ämnet framginge emellertid, att denne tänkt sig, att av de 25

lärare, som skulle finnas vid nomadskoleväsendet, därest förslag om in-
dragning av två tjänster vid visteskolor inom Jämtlands län bifölles,
endast 16 skulle erhålla ordinarie anställning. Då detta förslag måste
anses innebära tillräckliga garantier för erforderlig rörlighet i avseende
å placeringen av lärarna inom nomadskoleväsendet, finge överstyrelsen
vidhålla sitt tidigare förslag i ämnet.

Statskontoret yttrade sig ånyo den 21 april 1936 och framhöll där-
vid, att ämbetsverket icke ville göra erinran mot att ordinarie anställ-
ning bereddes ett lämpligt antal lärare vid nomadskoleväsendet. I an-
slutning till vad överstyrelsen i ämnet uttalat, förutsatte emellertid
statskontoret, att icke flera lärare uppfördes på ordinarie stat än att
möjlighet förefunnos att genomföra de ändringar i avseende å nomad-
skoleväsendets organisation, som kunde komma att bliva erforderliga,
och att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att pröva frågan om an-
talet lärare å ordinarie stat såväl vid det första tillsättandet av ordi-
narie lärare som framdeles vid ordinarie lärares avgång.

3. Löneregleringsförslaget.

Det av överstyrelsen framlagda löneregleringsförslaget grundar sig på
ett av nomadskolinspektören i ämnet avgivet utlåtande, varöver veder-
börande domkapitel och länsstyrelser yttrat sig.

Överstyrelsen föreslår, att det övervägande antalet nomadlärare skulle
förordnas såsom ordinarie befattningshavare — 6 lärare vid byskolor
samt 2 manliga och 18 kvinnliga lärare vid visteskolor — och åtnjuta
avlönning, lärare vid byskola enligt 17:e lönegraden och lärare vid viste-
skola enligt 9:e lönegraden i den i avlöningsreglementet för lärare vid
folk- och småskolor intagna löneplanen. Bestämmelserna i detta regle-
mente skulle i tillämpliga delar gälla för nomadlärarna. Dyrtidstillägg
skulle enligt överstyrelsens förslag utgå enligt samma grunder, som gälla
för statens befattningshavare vid nyreglerade verk. Kungl. Maj:t skulle
bemyndigas att verkställa de ändringar i nomadskolestadgan och att
utfärda de bestämmelser och tillämpningsföreskrifter, som kunde erford-
ras för genomförandet av löneregleringen, ävensom provisoriska före-
skrifter angående ifrågavarande befattningshavares pensionsrätt motsva-
rande dem, som kunde komma att beslutas för lärare vid folk- och
småskolor.

Enligt överstyrelsens anslagsberäkningar skulle, därest löneregleringen
genomfördes från och med den 1 juli 1938, förslagsanslaget till Nomad-
skolor: Avlöningar bära för budgetåret 1938/39 uppföras med 130,800
kronor.

Av överstyrelsens motivering inhämtas följande:

Nomadskolinspektören hade föreslagit, att lärarna vid nomadskolorna
måtte utan hinder därav, att nomadlärarnas årliga tjänstgöringsskyldig-
het ej alltid skulle komma att uppgå till 39 veckor, placeras i de löne-

grader, som av 1937 års riksdag bestämts för lärare vid folk- och småskolor med denna minimitjänstgöring, nämligen ordinarie lärare vid byskola i B 17, ordinarie lärare vid visteskola i B 9 samt extra ordinarie lärare i B 16, respektive B 8 enligt löneplanen för lärare vid folk- och småskolor. I denna fråga finge överstyrelsen framhålla följande.

Undervisningstiden utgjorde för närvarande för samtliga barn i visteskolorna $34\frac{4}{7}$ veckor, vilken undervisningstid i samtliga nomadskoldistrikt utom det sydligast belägna Jämtlands distrikt vore uppdelad på två stationer, en vinter- och en sommarstation. Vid byskolorna (klasserna 4—6) vore undervisningstiden inom Jämtlands, Västerbottens och Arjeplogs nomadskoldistrikt $34\frac{4}{7}$ veckor, men utgjorde i samtliga nordligare belägna distrikt endast $19\frac{3}{7}$ veckor. För inga nomadskolor vore lästiden dock begränsad till den i nomadskolestadgan angivna minimitiden $17\frac{3}{7}$ veckor.

Såsom av nomadskolinspektören framhållits, syntes det åtminstone för de nordligare belägna nomadskolorna stöta på stora svårigheter att utsträcka undervisningen till 39 veckor, och en ökning av undervisningstiden utöver $34\frac{4}{7}$ veckor syntes för närvarande icke kunna mera allmänt genomföras.

Av de skäl, som kunde åberopas till stöd för nomadskollärarnas lönegradsplacering enligt nomadskolinspektörens förslag, syntes främst böra framhållas nödvändigheten av att tillförsäkra nomadlärarna en så god ekonomisk ersättning, att denna vid jämförelse med förhållandena inom närliggande skoldistrikt kunde locka goda lärarkrafter till nomadskolorna, trots den besvärliga tjänstgöring som oftast vore förbunden med nomadskoltjänstgöringen. Då det syntes antagligt, att undervisningstiden i dessa skoldistrikt inom kort utsträcktes till 39 veckor, måste det för rekryteringen anses nära nog nödvändigt att placera nomadlärarna i motsvarande lönegrader. Redan under nuvarande avlöningsförhållanden vid folkskolorna hade det varit förenat med stor svårighet att till nomadskolorna förvärva examinerade lärarkrafter. Sålunda hade under sistförflutet läsår endast 3 av 11 lärartjänster vid byskolor innehafts av lärare, som avlagt folkskollärarexamen. Men utan verksamma åtgärder av ekonomisk art syntes man med största visshet hava att motse en skärpning av rekryteringssvårigheten.

Utöver vad nu sagts syntes förslaget om nomadlärarnas förmånligare lönegradsplacering väl försvarat på grund av de skiljaktigheter i nomadlärarnas åligganden i jämförelse med lärarnas vid folk- och småskolor. Härvid finge överstyrelsen framhålla dels nomadlärarnas krävande och särartade tjänstgöring i mindre lämpliga lokaler och ofta under i övrigt försvårande omständigheter, dels nomadlärarnas skyldighet att jämlikt nomadskolestadgan tjänstgöra som föreståndare för skolhushåll vid nomadskola, dels nomadlärarens skyldighet jämlikt vederbörande reglemente att regelbundet öva tillsyn såväl över särskilt skolhushåll som över skötseln av barn, inackorderade i närheten av nomadskolan, dels ock nomadlärarnas skyldighet att underkasta sig förflyttning från en tjänstgöringsort till en annan, mången gång under ganska stora strapatser.

Med hänsyn till nu nämnda omständigheter ansågo sig överstyrelsen, i likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter, böra tillstyrka den av nomadskolinspektören föreslagna lönegradsplaceringen. Med denna placering skulle emellertid — på sätt av överstyrelsen längre fram ut-

vecklades — följa skyldighet för nomadlärarna att vid behov meddela undervisning eller verkställa annat arbete till gagn för nomadundervisningen intill 39 veckor årligen.

Självfallet borde nomadskollärarna, som i flertalet fall hade att fullgöra sin lärargärning å orter inom lappmarken, långt avlägsna från de större kommunikationslederna och befolkningscentra, tillförsäkras kallortstillägg enligt kallortsklass, svarande mot tjänstgöringsorternas belägenhet.

Med ledning av uppgifter om nomadskoleväsendets organisation under läsåret 1936—37, som på begäran lämnats av nomadskolinspektören, samt med utgångspunkt därifrån, att Kungl. Maj:t bifölle ett av nomadskolinspektören framlagt, av överstyrelsen den 12 oktober 1937 tillstyrkt förslag i fråga om nomadskoleväsendets omorganisation inom Västerbottens län och i Arjeplogs nomadskoldistrikt, hade överstyrelsen upprättat följande tablå beträffande behovet av lärare vid nomadskoleväsendet under läsåret 1938—39:

Nomadskoldistrikt	Lärare med folkskolläraryxamen		Lärare med småskolläraryxamen		Småskollärare med tjänstg. vid byskola	Anm.
	manlig	kvinnlig	manlig	kvinnlig		
Karesuando	1	—	—	1	—	
Vittangi	1	—	—	1 + 1 v. (19 ³ / ₇ v.)*	—	*) Samma lärarinna
Jukkasjärvi	1	—	—	3 + 1 s. (15 ¹ / ₇ v.)*	1	
Gällivare	1	—	—	3	1	**) 1 för tjug. 15 ¹ / ₇ v. inom Kvikkjokk
Jokkmokk (Kvikkjokk)	—	—	1	2**)	1	
Arjeplog	—	—	—	(15 ¹ / ₇ v.**)*)	—	
Arjeplog	1	—	—	1	—	
Skarvsjö	—	—	—	—	—	Byskolan i Skarvsjö + 2 visteskolor ersatta av 3 heltidsskolor av B ₃ -form, t. v. med lärarinnor, som endast avlagt småskolläraryxamen eller likställd
Tärna kyrkby	—	—	—	1	1	
Saxnäs	—	—	—	1	1	
Ammarnäs	—	—	—	1	1	
Änge	1	—	—	1	1	
Håkafor	—	—	—	1	—	
Jämsmårsholmen	—	—	—	1	—	
Storvallen	—	—	1	—	—	
Summa	6	—	2	18	7	

Vid tablåns upprättande hade överstyrelsen ansett sig böra räkna med att lärartjänsterna vid samtliga byskolor utom en lärartjänst vid Jukkasjärvi byskola, en lärartjänst vid byskolan i Jokkmokks distrikt och en lärartjänst vid envar av tre skolor av B₃-form inom Västerbottens distrikt ävensom en av de två tjänsterna vid Änge byskola i Jämtlands distrikt under detta läsår ej kunnat besättas med manliga lärare, som avlagt folkskolläraryxamen, utan liksom för närvarande uppehöles av

lärare med småskolläraryxamen eller likställda. För samtliga lärare hade räknats med avlöning enligt nu gällande i kungörelsen nr 425/1935 bestämda ortsgrupper i högsta löneklassen såsom ordinarie, varför särskilt belopp ej ansetts behöva beräknas för vikarier. Däremot hade överstyrelsen ansett sig böra beräkna kostnaden för kallortstillägg samt därvid utgått från kallortsklass V såsom den med hänsyn till förhållandena troligaste för flertalet hithörande lärare.

Till löner enligt högsta löneklasserna i respektive lönegrader skulle enligt beräkningar för de behövliga 26 lärarna erfordras ett belopp av 102,084 kronor, vartill komme till kallortstillägg 11,700 kronor eller tillhoppa 113,784 kronor, vilket belopp för avrundande av slutsiffran i staten borde minskas med 34 kronor till 113,750 kronor.

Överstyrelsen övergår härefter till att yttra sig i fråga om de särskilda lönstillägg, som överstyrelsen ansåge böra tillkomma lärare vid nomadskoleväsendet.

På grund av vad nomadskolinspektören framhållit i fråga om det försvårande av arbetet för nomadlärarna, som föranleddes av språkförhållandena, har överstyrelsen erinrat, att överstyrelsen i annat sammanhang funnit sig böra föreslå fortsatta lönstillägg med ett belopp av 300 kronor för samtliga lärare inom rikets nordligaste gränssorter, oavsett om tjänstgöringen vore förlagd till folk- eller småskolestadiet. I fråga om det av nomadskolinspektören nu föreslagna motsvarande lönstillägget åt nomadlärare — 500 kronor åt manlig eller kvinnlig lärare, som avlagt folkskolläraryxamen, och 400 kronor till annan lärare — hade en viss tveksamhet uttalats av länsstyrelsen i Luleå, som dock föreslagit att särskilda årliga språktillägg måtte få utgå med 300 kronor till lärare, som avlagt folkskolläraryxamen, och med 200 kronor till övriga lärare. Av samma skäl, som av överstyrelsen framhållits i fråga om rikets nordligaste gränssorter, ansåge överstyrelsen, att ifrågasvarande lönstillägg jämväl vid nomadskolorna borde bliva lika stora för samtliga lärare. Beträffande lönstilläggens storlek syntes överstyrelsen tillräckliga skäl ej föreligga att förorda lägre belopp än som av överstyrelsen föreslagits för lärare vid skolor i rikets nordligaste gränssorter eller 300 kronor. För 26 lärare skulle sålunda erfordras 7,800 kronor.

Liksom för *manlig lärare* vid småskola eller mindre folkskola syntes motsvarande manliga lärare vid nomadskoleväsendet böra tillförsäkras ett årligt lönstillägg av 450 kronor. Under läsåret 1936—37 voro två dylika lärare anställda, en inom Jokkmokks och en inom Jämtlands nomadskoldistrikt, varför till här ifrågasvarande lönstillägg beräknats 900 kronor.

Med anledning av riksdagens uttalande i skrivelse nr 468/1937 hade i annat sammanhang utredning verkställt om lönstillägg åt småskollärare, som tjänstgjorde vid mindre folkskola eller som biträdande lärare vid folkskola, och överstyrelsen hade i sina petita den 30 augusti 1937 hemställt, att dylikt lönstillägg måtte beviljas med 300 kronor för år åt varje sådan lärare. Nomadskolinspektören hade föreslagit motsvarande lönstillägg beträffande nomadskoleväsendet, vilket förslag av överstyrelsen tillstyrktes. Antalet *småskollärare med tjänstgöring i byskola* syntes kunna beräknas till 7. För ändamålet borde sålunda upptagas ett belopp av 2,100 kronor.

Utöver förutnämnda belopp å 7,800 kronor, 900 kronor och 2,100 kronor borde fortfarande i staten beräknas poster för arvoden dels åt tillsyningsmän för skolorna å högst 100 kronor för år med 2,050 kronor och dels för undervisning i lappslojd, nu förslagsvis 4,230 kronor. Dessa anslagsposter syntes böra sammanföras till en huvudpost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, som sålunda egentligen skulle uppgå till 17,080 kronor, men som för utjämnande av förslagsanslagets slutsumma föreslogs minskad med 30 kronor till 17,050 kronor. Härigenom skulle förslagsanslagets totalsumma bliva 130,800 kronor.

Av vad överstyrelsen anfört rörande de ändringar i nomadskolestadgan, som kunde befinnas erforderliga vid genomförande av den nu förordade löneregleringen, inhämtas följande:

Såsom redan framhållits, utginge överstyrelsen därifrån, att årliga lästiden vid nomadskolorna skulle bliva högst $34 \frac{4}{7}$ veckor = 242 dagar. Då lästiden vid samtliga visteskolor samt vid byskolorna i Jämtlands, Västerbottens och Arjeplogs nomadskoldistrikt utgjorde nyssnämnda antal veckor och det endast vore vid byskolorna norr om Arjeplogs distrikt, som lärotiden understeg $34 \frac{4}{7}$ veckor, syntes överstyrelsen lämpligt, att bestämmelserna om lärotidernas längd omarbetades så, att nämnda lästid angäves såsom det normala, men att lärotiden, där förhållandena det påkallade, kunde av vederbörande domkapitel efter det nomadskolinspektören och vederbörande nomadskolfullmäktige yttrat sig minskas till exempelvis $19 \frac{3}{7}$ veckor eller den tid undervisningen nu påginge vid byskolorna norr om Arjeplogs nomadskoldistrikt.

I bestämmelserna för nomadlärarnas undervisningsskyldighet vid nomadskoleväsendet torde den reguljära undervisningen vid nomadskolorna fortfarande böra angivas till $34 \frac{4}{7}$ veckor, men därjämte syntes lärarna böra åläggas skyldighet att intill sammanlagt högst 39 veckor för läsår antingen tjänstgöra vid anvisad skola inom nomadskoleväsendet eller ock fullgöra annat, närmare angivet arbete.

I fråga om lärarnas rättsliga ställning hade överstyrelsen — såsom redan av kostnadsberäkningen framginge — utgått ifrån möjligheten att bereda ordinarie anställning för samtliga nomadlärare med full tjänstgöring vid nomadskoleväsendet. Beslutanderätten beträffande dels antalet tjänster, som vid löneregleringens genomförande borde besättas med ordinarie innehavare, och dels ledigbliven tjänsts ledigförklarande för tillsättande i sådan ordning torde dock böra förbehållas Kungl. Maj:t. Med hänsyn till den ändrade uppfattning, som efter ingående utredning och på grund av ökad förflyttningsrätt kommit till uttryck i överstyrelsens förslag den 19 oktober 1937 om beredande av en mera tryggad ställning åt biträdande lärare vid folkskola och lärare vid mindre folkskola, för vilka överstyrelsen förordat ordinarie anställning, ansåge sig överstyrelsen emellertid nu böra framhålla, att det övervägande antalet nomadlärare borde omedelbart vid löneregleringens genomförande förordnas till ordinarie vid nomadskoleväsendet med tjänstgöring tills vidare vid viss skola eller vissa skolor. Denna rätt borde dock förbindas med förflyttningsskyldighet ej blott till annan tjänst vid nomadskoleväsendet än den, å vilken läraren placerats, utan även till lärartjänst vid rikets folk- och småskolor.

De bestämmelser, som reglerade nomadlärarnas löne- och pensionsförhållanden, syntes alltjämt böra nära ansluta sig till vad som gällde för lärare vid folk- och småskolor. Med hänsyn härtill torde de bestämmelser, som komme att av Kungl. Maj:t meddelas i blivande reglemente för sistnämnda lärare, kunna i tillämpliga delar göras gällande för nomadskollärarna. Likaledes syntes de provisoriska pensionsbestämmelser, som kunde komma att utfärdas för lärare vid folk- och småskolor, böra göras tillämpliga jämväl för lärare vid nomadskoleväsendet.

4. Myndigheternas yttranden över löneregleringsförslaget.

Statskontoret, som ansett det med rättvisa och billighet överensstämmande, att även lärarna vid nomadskoleväsendet finge sina löner reglerade enligt samma grunder som folk- och småskollärare, har i övrigt anfört i huvudsak följande:

Med hänsyn till att nomadlärarna måste fullgöra sin tjänstgöring under ogynnsammare förhållanden än lärarna vid folk- och småskolor, ansåge statskontoret i likhet med nomadskolinspektören och skolöverstyrelsen det rimligt, att de i fortsättningen liksom hittills finge en något förmånligare löneställning än sistnämnda lärare. Statskontoret ville därför icke motsätta sig den föreslagna lönegradsplaceringen. Däremot ansåge sig statskontoret böra ifrågasätta, huruvida utöver den kompensation för de svåra tjänstgöringsförhållandena, vilken innefattades i en dylik lönegradsplacering, särskilt tillägg för svårigheterna med språket borde utgå. I avseende härpå finge statskontoret erinra, att det hittills enligt kungörelsen nr 141/1920 utgående tillägget till lärare i vissa lappmarksdistrikt ansetts böra bortfalla efter genomförandet av löneregleringen med hänsyn till de förmåner i form av kallortstillägg och dyrortsgrupperade löner, som enligt de nya avlöningsbestämmelserna utginge till lärarna.

Den omständigheten, att särskilt tillägg kunde komma att utgå till lärare i rikets nordligaste gränsorter, kunde enligt statskontorets mening icke utgöra tillräckliga skäl för att nomadlärarna skulle erhålla särskilda språktillägg. Ett beslut i sådan riktning skulle sannolikt medföra krav på motsvarande förmån även åt folk- och småskollärare i lappmarksdistrikten. Därest likväl nu nämnda tillägg ansåges böra tillerkännas nomadlärarna, finge statskontoret erinra, att ämbetsverket i ett den 6 december 1937 avgivet utlåtande förordat, att berörda tillägg för lärarna i rikets nordligaste gränsorter skulle utgå med 150 kronor årligen.

Beträffande det för nomadlärare föreslagna lönetillägget, som skulle motsvara det lönetillägg, som kunde komma att utgå till småskollärare, vilken tjänstgjorde vid mindre folkskola eller som biträdande lärare vid folkskola, finge statskontoret erinra, att ämbetsverket i ett den 30 oktober 1937 avgivet utlåtande förordat en nedsättning av det belopp, varmed ifrågavarande tillägg skulle utgå enligt överstyrelsens förslag.

I anledning av vad överstyrelsen föreslagit ifråga om beredande av ordinarie anställning för lärarna vid nomadskoleväsendet, finge statskontoret erinra, att ämbetsverket i ett den 21 april 1936 avgivet utlåtande angående beredande av ordinarie anställning åt vissa nomadlärare m. m.

uttalat, att ämbetsverket icke ville göra erinran mot att ordinarie anställning bereddades ett lämpligt antal lärare vid nomadskoleväsendet. I anslutning till vad skolöverstyrelsen i ärendet uttalat, förutsatte statskontoret, att icke flera lärare uppfördes å ordinarie stat än att möjlighet förefunnnes att genomföra de ändringar i avseende å nomadskoleväsendets organisation, som kunde komma att bliva erforderliga, och att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att pröva frågan om antalet lärare å ordinarie stat såväl vid det första tillsättandet av ordinarie lärare som framdeles vid ordinarie lärares avgång.

I anslutning till denna uppfattning, vilken statskontoret alltjämt vidhölle, finge ämbetsverket förorda, att av överstyrelsen föreslaget antal ordinarie lärare nedbringades till vad i berörda utlåtande föreslagits av statskontoret.

Undervisningsväsendets lönenämnd har yttrat:

Lönenämnden vore medveten om, att det stundom kunde uppstå svårigheter att taga alla ordinarie lärare i anspråk under en årlig tjänstgöringstid av upp till 39 veckor, men med hänsyn till de mången gång påfrestande förhållanden, under vilka dessa lärare utförde sitt arbete, och den skyldighet att utöva uppsikt över barnen, som ålåg dem, ansåge sig nämnden kunna biträda det föreliggande förslaget rörande lönegradsplaceringen för nomadlärarna. Nämnden förutsatte emellertid, att ordinarie anställning icke tilldelades lärare, för vilken den årliga undervisningstiden understeg $34\frac{4}{7}$ veckor.

För icke-ordinarie nomadlärare torde böra bestämmas samma löneställning som för icke-ordinarie folk- och småskollärare. Vad anginge extra ordinarie nomadlärare borde givetvis, därest de verkligen toges i anspråk för utförande av sådant arbete, som omförmäldes i 19 § nomadskolestadgan, jämväl sådan tid få beräknas såsom tjänstgöringstid.

Med avseende på frågan om bestämmandet av beloppet för nomadlärarnas kallortstillägg finge lönenämnden framhålla, att orten för den byskola, till vilken läraren ansåges höra, borde läggas till grund i förevarande avseende. Tjänstgöringstraktamente borde icke utgå till flyttande nomadlärare, när tjänstgöringen i dylika fall fullgjordes inom det läraren anvisade tjänstgöringsområdet.

Beträffande de särskilda lönetilläggen hade skolöverstyrelsen föreslagit dels s. k. språktillägg å 300 kronor för samtliga lärare, dels ock lönetillägg å 300 kronor åt småskollärare med tjänstgöring i byskola. Dessa belopp överensstämde med vad överstyrelsen föreslagit för lärare av motsvarande slag inom folkskoleväsendet i övrigt. Emellertid hade föredragande departementschefen i 1938 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, uttalat sig för ett belopp av 150 kronor i fråga om de särskilda lönetilläggen för lärare inom rikets nordligaste gränssorter (språktillägg) samt ett belopp, motsvarande en löneklass å vederbörande ortsgrupp i de för småskollärare gällande lönegraderna, i fråga om lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola. Motsvarande jämkning torde under hänvisning härtill få vidtagas i fråga om nomadlärarnas särskilda lönetillägg.

Mot förslaget, att manlig småskollärare även inom nomadskoleväsendet skulle åtnjuta lönetillägg å 450 kronor, hade lönenämnden intet att erinra.

Skolöverstyrelsen hade föreslagit, att i staten skulle fortfarande beräknas vissa nu förefintliga anslagsposter, bland annat för arvoden åt tillsynsmän för skolorna å högst 100 kronor för år. Lönenämnden, som erfarit, att dessa tillsynsmän understundom tillika vore lärare, ansåge sig böra ifrågasätta, huruvida särskilt arvode för tillsyn borde utgå till lärare, som erhållit ordinarie tjänst i lönegrad B 17.

Slutligen finge lönenämnden framhålla, att provisorisk avlöningsförstärkning syntes böra utgå till nu ifrågavarande befattningshavare.

Departement-
schefen.

Såsom jag redan förut varit i tillfälle framhålla, kan en löneroglering för nomadlärarna betraktas som en konsekvens av den av 1937 års riksdag beslutade lönerogleringen för folk- och småskollärare. Behovet av en reglering av nomadlärarlönerna ter sig så mycket mer trängande som — enligt vad i handlingarna framskymtar — det länge förelegat vissa svårigheter att rekrytera nomadskoleväsendet med lämpliga lärarkrafter. En förbättring härutinnan torde kunna ernås genom en lämpligt avvägd reglering av lärarpersonalens löner och genom åtgärder för att bereda personalen en mera tryggad ställning i rättsligt hänseende.

Vad först angår frågan om *lärarpersonalens rättsliga ställning*, hava, såsom av redogörelsen i det föregående inhämtas, förslag framlagts om att nomadlärarna, vilka nu samtliga äro anställda såsom icke-ordinarie befattningshavare, skulle i viss utsträckning erhålla ordinarie anställning. Skolöverstyrelsen anser numera, att praktiskt taget alla nomadlärare böra anställas som ordinarie befattningshavare, medan statskontoret funnit en viss begränsning av antalet ordinarie lärare tillräddig. För egen del anser jag betänkligheter icke möta mot att tillerkänna nomadskolans lärarpersonal den trygghet i anställningshänseende, som den ordinarie anställningsformen erbjuder. Jag förutsätter emellertid härvid, å ena sidan att nomadlärarna skola i tillämpliga delar bliva underkastade samma flyttningskyldighet, som enligt 12 § avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor gäller för dessa senare lärare, och å andra sidan att, om Kungl. Maj:t bestämmer, att nomadlärare skall tjänstgöra å lärartjänst vid det kommunala skolväsendet, det skall åligga vederbörande skoldistrikt, liksom i fråga om folk- och småskollärare, att mottaga läraren.

Vad härefter angår frågan om huru många ordinarie lärartjänster, som under den närmaste framtiden böra inrättas, vill jag framhålla, att den jämförelsevis ringa omfattningen av nomadskoleväsendet — sammanlagda antalet barn vid nomadskolorna vid slutet av vårterminen 1937 utgjorde 423 — och möjligheten av att relativt obetydliga variationer i elevantalet kunna överflödiggöra någon lärarbefattning tala till förmån för statskontorets uppfattning om önskvärdheten av en snävare begränsning av antalet ordinarie tjänster än överstyrelsen förutsatt. För budgetåret 1937/38 upptaga de av Kungl. Maj:t genom beslut den

30 juni 1937 fastställda avlöningsstaterna för nomadskolorna inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län 4 nomadlärare med folkskollärarkompetens och 23 nomadlärare med småskollärarkompetens. Från nomadskolinspektören har jag emellertid inhämtat vissa uppgifter, som giva vid handen, att vid nomadskoleväsendet skulle — förutom icke-ordinarie personal — framdeles normalt erfordras 7 ordinarie folkskollärare och 12 ordinarie småskollärare. Därvid förutsattes dock bland annat, att den omorganisation av nomadskoleväsendet i Arjeplogs och Västerbottens nomadskoldistrikt, som omnämnts i det föregående och som, tillstyrkts av överstyrelsen, skulle bli genomförd. Denna omorganisation innebär, att de i sistnämnda två distrikt förefintliga visteskolornas sommarkurser skulle indragas och visteskolornas undervisning helt förläggas till samma platser som byskolorna. Förslaget överensstämmer med nomadbefolkningens egna önsknings. I fråga om Arjeplogs distrikt medför förslaget inga merkostnader, åtminstone ej för den närmare framtiden, och jag har för avsikt att i denna del senare göra hemställan om dess genomförande från och med nästkommande läsår. Vad åter beträffar Västerbottens distrikt har omorganisationen förbundits med yrkande på uppförande av nya skol- och skolhemslokaler för rätt avsevärda kostnader. Byggnadsfrågan, som nödvändiggör framställning till riksdagen, är dock ännu icke slutligen utredd och behandlad av myndigheterna, varför saken icke kan komma till behandling förrän tidigast vid 1939 års riksdag. Vid sådant förhållande måste med ett avgörande av organisationsfrågan angående Västerbottens distrikt tills vidare anstå.

Nomadskolinspektören har för sin del i en till ecklesiastikdepartementet ingiven promemoria påyrkat, att 6 nomadlärare med folkskollärarkompetens och 17 nomadlärare med småskollärarkompetens skulle göras till ordinarie. Han utgår därvid, vad angår antalet folkskollärare, från att nämnda omorganisation helt kommer att träda i kraft med läsåret 1938—39. I fråga om småskollärarkrafterna anför han, att de 17 lärarna redan nu äro tills vidare anställda vid nomadskoleväsendet, och att de också med all sannolikhet under sin återstående tjänstetid skola kunna beredas arbete. Från överstyrelsen har jag under hand inhämtat att undervisningstiden för de lärare, om vilka sålunda är fråga, icke understiger $34 \frac{4}{7}$ veckor. Den förutsättning för befattningshavarnas överförande på ordinarie stat, som angivits av lönenämnden och som jag för min del vill biträda, kan alltså anses föreligga. Med hänsyn till vad jag anført beträffande omorganisationen av nomadskolorna i Västerbottens distrikt kan jag dock icke tillstyrka, att för budgetåret 1938/39 inrättas flera folkskollärartjänster än gällande avlöningsstater nu upptaga eller 4. Jag är tveksam i fråga om förslaget att på ordinarie stat överföra så många som 17 småskollärare, eftersom i en framtid endast 12 sådana

tjänster beräknas erforderliga. Billigheten synes emellertid tala för att så bör ske. De befattningshavare, som kunna tänkas komma i fråga vid besättandet av tjänsterna, äro som nämnts redan nu tills vidare anställda vid nomadskoleväsendet och anses kunna för framtiden beredas sysselsättning inom detsamma. Med hänsyn till de speciella förhållandena på detta område och till den skyldighet att underkasta sig förflyttning, som kommer att åläggas nomadlärarna, har jag funnit mig böra förorda berörda 17 befattningshavares överförande på ordinarie stat. Fem av dessa tjänster böra emellertid avvecklas i och med att de nu anställda lärare, som bliva innehavare av tjänsterna, avgå. Såsom överstyrelsen föreslagit, bör det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut beträffande återbesättande av ledigbliven ordinarie tjänst. De lärare, som i övrigt erfordras inom nomadskoleväsendet, böra lämpligen beredas extra ordinarie anställning.

Mot överstyrelsens förslag rörande benämningen av lärartjänsterna — lärare vid byskola, respektive lärare vid visteskola — synes intet vara att erinra. Dessa benämningar få icke utesluta, att vederbörande lärare, såsom hittills sker, fullgöra tjänstgöring jämväl vid annan skoltyp än den, de närmast äro avsedda för.

Lärarnas *löneförmåner* böra, såsom överstyrelsen föreslagit, regleras i anslutning till avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor. I likhet med statskontoret och undervisningsväsendets lönenämnd anser jag mig böra biträda överstyrelsens förslag rörande de ordinarie lärarnas lönegradsplacering. Anmärkas må, att de enda biinkomster, som lärarna under nuvarande förhållanden inom nomadskoleväsendet torde kunna komma i åtnjutande av, utgöras av tillsynsmannaarvoden och arvoden för undervisning i lappslöjd och att nomadlärarna icke äro i tillfälle att inom nomadskoleväsendet förskaffa sig inkomster, motsvarande de till ett stort antal lärare vid folkskolan utgående fortsättnings-skolarvodena. Arvode för undervisning i lappslöjd utgår för närvarande med samma belopp som slöjdarvode till lärare vid folk- och småskolor, d. v. s. med en krona 20 öre för undervisningstimme jämte dyrtidstillägg.

Jag förutsätter, att lärarnas tjänstgöringstid må kunna utfyllas på sätt överstyrelsen föreslagit i förutberörda utlåtande av den 15 december 1933. Kallortstillägg torde med iakttagande av vad lönenämnden anfört böra utgå enligt de bestämmelser, som gälla för folk- och småskollärare. I likhet med lönenämnden anser jag, att för icke-ordinarie nomadlärare bör gälla samma löneställning som för icke-ordinarie folk- och småskollärare.

De nuvarande lönerna för nomadlärarna överstiga de till folk- och småskollärare före den 1 januari 1938 utgående lönerna med 500 kronor, respektive 400 kronor. Dessa tillägg hava enligt 1925 års åttonde huvud-

titel (sid. 377) uppkommit genom att till det s. k. lappmarkstillägg å 200 kronor till ordinarie och extra lärare vid egentlig folkskola och 100 kronor till andra lärare, som före den 1 januari 1938 utgått enligt kungörelsen nr 141/1920 till lärare i skoldistrikt med icke finsktalande befolkning inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt i Överkalix skoldistrikt, lagts ett särskilt nomadlärartillägg å 300 kronor, varmed nomadlärarlönen avsetts skola överstiga, vad som tillkommit lärare i motsvarande ställning i lappmarksförsamling med svensktalande befolkning. De lönetillägg, som utgått enligt omförmälda kungörelse nr 141/1920, hava i och med löneregleringen för folk- och småskollärarna indragits. 1937 års riksdags statsutskott anförde i detta hänseende å sid. 60 i utlåtandet nr 140, att dessa lönetillägg till sin principiella karaktär vore att jämställa med kallortstillägg, av vilka folk- och småskollärarna i annan ordning skulle komma i åtnjutande. De lönetillägg åter, som utginge enligt kungörelsen nr 469/1924 angående särskilda lönetillägg åt lärare vid folkskolor inom vissa av rikets nordligaste gränsorter, syntes utskottet hava en något annan karaktär, såsom betingade bland annat av de säregna, undervisningen försvärande språkförhållandena inom vissa delar av de nordligaste gränsorterna. I anledning av ett av riksdagen gjort uttalande har, såsom lönenämnden erinrat, förslag om fortsatt utgående av sådana lönetillägg framlagts i 1938 års åttonde huvudtitel.

Skolöverstyrelsen har nu enligt det föregående föreslagit, att till nomadlärarna skulle utgå särskilda lönetillägg med 300 kronor för år. Av handlingarna i ärendet inhämtas, att nomadskolinspektören, som ifrågasatt motsvarande lönetillägg med 500 kronor, respektive 400 kronor, motiverat dessa med lärarnas svårigheter vid undervisningen på grund av språkförhållandena, alltså med samma skäl, som föranlett tillkomsten av lönetillägg i skoldistrikt med finsktalande barn. Inom området norr om Arjeplog upp till Karesuando nomadskoldistrikt kunde, yttrar inspektören, barnen ej svenska, då de komme till skolan. Inom området från och med Arjeplog till och med Jämtlands nomadskoldistrikt förekomme likaledes, att flera barn ej kunde svenska, då de inställde sig till skolgång. Nomadlärarna måste mer eller mindre kunna lapska språket och hade, påpekar inspektören, att undervisa i ämnet nomadkunskap, vilket krävde god kännedom om lapska förhållanden. Länsstyrelsen i Luleå, som anmält tveksamhet i fråga om inspektörens ifrågavarande förslag, har enligt handlingarna ifrågasatt, om icke nomadlärarna genom att med $34\frac{4}{7}$ veckors årlig tjänstgöringstid erhålla placering i 17:e, respektive 9:e lönegraderna i huvudsak skulle erhålla kompensation jämväl för de med tjänsten i de nordligaste gränsorterna förenade svårigheter, som föranlett införande av särskilda lönetillägg enligt kungörelsen nr 469/1924. Länsstyrelsen har emellertid icke velat motsätta sig lönetillägg, reducerade

på sätt förut nämnts, jämväl för nomadlärarna, detta med hänsyn till att rekryteringen av lärarkrafter för nomadskolorna borde underlättas.

För egen del finner jag mig icke böra i princip avstyrka lönetillägg av ifrågasatt art. De synas mig emellertid icke motiverade av språkförhållandena — de s. k. lappmarkstilläggen enligt 1920 års förutnämnda kungörelse tillkommo på sin tid av andra orsaker och den återstående delen av de nuvarande nomadlärarlönetilläggen torde hava betraktats såsom en kompensation för avsaknaden av ordinarie anställning — men väl av den omständigheten, att distansen mellan nomadlärarlönerna och de löner, som utgå till folk- och småskolans motsvarande lärarpersonal, icke synes ur rekryteringssynpunkt tillräckligt betryggande, om av nomadlärarna med tillämpning av i ämnet gällande och ifrågasatta bestämmelser uttages en tjänstgöringstid, som överstiger $34 \frac{4}{7}$ veckor. Behovet av särskilda lönetillägg för sistberörda ändamål ökas i samma mån, som undervisningstiden i sistnämnda församlingar utsträcker till 39 veckor, något som överstyrelsen anser kunna inom kort ske. Ifrågasatt tillägg böra enligt min mening bestämmas till 150 kronor för år och lärare.

I likhet med statskontoret och lönenämnden tillstyrker jag överstyrelsens förslag om utgående av årligt lönetillägg med 450 kronor till manlig småskollärare inom nomadskoleväsendet.

Förslaget rörande lönetillägg åt småskollärare, som tjänstgör vid byskola, förordar jag med den ändringen, att lönetillägget i fråga i anslutning till vad under 1938 års åttonde huvudtitel i motsvarande hänseende förordats beträffande lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, bör utgå med belopp, motsvarande en löneklass å vederbörande ortsgrupp i de för småskollärare gällande lönegraderna.

Från nomadskolinspektören har jag inhämtat, att alla nomadlärare i Norrbottens och Jämtlands län äro tillsynsmän för vederbörande skolor, medan i Västerbottens län tre lapptillsynsmän äro tillsynsmän för visteskolorna. Vid byskolorna äro för närvarande sammanlagt tre nomadlärare tillsynsmän, för vilka uppdrag de åtnjuta 100 kronor för år. Vid visteskolorna åtnjuta lärarna för detta uppdrag 25 kronor i årligt arvode. Jag anser mig böra för min del ansluta mig till lönenämndens uttalande, att arvode åt tillsynsman icke bör utgå till lärare, som erhållit ordinarie tjänst i lönegraden B 17.

Mot överstyrelsens löneregleringsförslag i övrigt har jag intet väsentligt att erinra.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser i ämnet, som kunna befinnas erforderliga, i samband varmed i nomadskolestadgan böra vidtagas vissa förändringar. Med hänsyn till nomad-

lärarnas nuvarande anställningsförhållanden och den omständigheten, att deras lön nu utgår i efterskott, erfordras inga särskilda bestämmelser om s. k. övergångslön eller speciella övergångsstadganden i övrigt. Frågorna om utgående från och med nästa budgetår av dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning komma i andra sammanhang att anmälas av chefen för finansdepartementet. Jag förutsätter, att dyrtidstillägg till nomadlärarna under tiden före löneregleringens genomförande liksom hittills utgå enligt de bestämmelser, som för folk- och småskollärare gällt före den 1 januari 1938. Frågan om ordnandet av pensionsförhållandena för nomadlärarna lär bära prövas i samband med motsvarande spörsmål beträffande folk- och småskollärarna.

I fråga om *beräkningen av avlöningsanslaget* för nästa budgetår må anföras följande.

Anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat torde enligt sedvanliga grunder — dock givetvis utan reduktion med pensionsavdrag — kunna beräknas till i runt tal *80,000 kronor*.

Ur delposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bära i anslutning till det föregående bestridas följande kostnader:

a. Lönetillägg å 150 kronor åt nomadlärare, <i>förslagsvis</i>	kronor	3,600
b. Lönetillägg å 450 kronor åt manliga lärare vid visteskola, <i>förslagsvis</i>	»	900
c. Lönetillägg åt lärare vid visteskola för tjänstgöring vid byskola, <i>förslagsvis</i>	»	1,200
d. Arvode åt vissa tillsynsmän för skolorna	»	700
e. Arvode för undervisning i lappslojd, <i>förslagsvis</i>	»	4,200
	Summa kronor	10,600.

Till sammanställningen vill jag anmärka, att beräkningen av posten d) bereder vissa svårigheter. Försiktigtvis har den emellertid upptagits med ett belopp, som torde bereda tillräcklig marginal.

Ifrågavarande belopp å *10,600 kronor* bör utgå från en under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar uppförd delpost till grundbelopp. Eventuella vikariatsersättningar bära bestridas ur en särskild delpost å *förslagsvis 500 kronor*. Bestämmelser angående ifrågavarande ersättningar lär Kungl. Maj:t framdeles få meddela.

Ur delposten till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal skall bestridas grundlön för icke-ordinarie lärare. Då det är vanskligt att verkställa en säkrare uppskattning av kostnaderna härför under nästa budgetår, föreslår jag, att posten som en övergångsanordning för nämnda budgetår betecknas *förslagsvis*. Ett motsvarande förfarande har som bekant kommit till användning vid 1937 års riksdags beslut

om lönerreglering för lärarpersonalen vid vissa statliga läroanstalter. Posten lärar böra bestämmas till ett belopp av förslagsvis 7,500 kronor. Delposten till avlöningsförhöjningar m. m. till sådan personal synes kunna uppskattas till förslagsvis 1,000 kronor.

Anslaget till Nomadskolor: Avlöningar bör alltså för budgetåret 1938/39 uppföras med $(80,000 + 10,600 + 500 + 7,500 + 1,000 =)$ 99,600 kronor, innebärande en anslagshöjning med 12,100 kronor i jämförelse med anslaget för löpande budgetår.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att dels besluta, att nomadlärarna skola från och med budgetåret 1938/39 åtnjuta avlöning i huvudsaklig överensstämmelse med i det föregående angivna grunder;

dels godkänna följande personalförteckning för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	

4 lärare vid byskolor	B 17
---------------------------------	------

17 lärare vid visteskolor	B 9
-------------------------------------	-----

Anm.: Lönegraderna hänföra sig till avlöningsreglementet för lärare för folk- och småskolor.

dels godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* . . . . . kronor 80,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t:
  - a. Grundbelopp, *förslagsvis* . . . . . kronor 10,600
  - b. Vikariatsersättningar

m. m., <i>förslagsvis</i>	» <u>500</u>	» 11,100
-------------------------------------	--------------	----------
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:
  - a. Grundavlöningar m. m., *förslagsvis* . . . . . kronor 7,500
  - b. Avlöningsförhöjningar

m. m., <i>förslagsvis</i>	» <u>1,000</u>	» 8,500
-------------------------------------	----------------	---------

Summa förslagsanslag kronor 99,600;

dels ock till Nomadskolor: Avlöningar för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av . . . . kronor 99,600.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. A. Charpentier.
